

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

Врз основа на член 31 став (12) а во врска со член 32 став (7), член 33 став (4) и член 34 став(2) од Законот за органско земјоделско производство („Службен весник на Република Македонија“ бр. 146/09, 53/11, 149/15, 39/16 и 132/16) министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство донесе

ПРАВИЛНИК ЗА ОДГЛЕДУВАЊЕ НА ВОДНИ ЖИВОТНИ, НАЧИНОТ НА ИСХРАНА, НАЧИНОТ НА СПРЕЧУВАЊЕ ОД ПОЈАВА НА БОЛЕСТИ И ВЕТЕРИНАРЕН ТРЕТМАН КАЈ ВОДНИТЕ ЖИВОТНИ И СРЕДСТВАТА ЗА ЧИСТЕЊЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЈА КОИ ДОПОЛНИТЕЛНО СЕ УПОТРЕБУВААТ ПРИ ОДГЛЕДУВАЊЕТО НА ВОДНИ ЖИВОТНИ (*)

*Со овој правилник се врши усогласување со Регулативата на комисијата (ЕК) бр. 710/2009 од 5 август 2009 година за изменување и дополнување на Регулативата (ЕЗ) бр. 889/2008 за утврдување на детални правила за примена на Регулативата на Советот (ЕК) бр. 834/2007, во врска со утврдување на детални правила за органско производство на аква-култура од животинско и алги

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишува одгледувањето на водни животни, начинот на исхрана, начинот на спречување од појава на болести и ветеринарен третман кај водните животни и средствата за чистење и дезинфекција кои дополнително се употребуваат при одгледувањето на водни животни.

Член 2

Поими што се користат во овој правилник го имаат следново значење:

1. „Водни животни“ во смисла на овој правилник се риби, ракови, школки, жаби и други водни животни, кои ги населуваат и живеат во риболовните води и се одгледуваат во рибници, полурибници, кафези, оризишта и во други одгледувалишта на риби;
2. „Одгледување“ на водни организми опфаќа употреба на техники за зголемување на производството над можностите на нивната природна животна средина, вклучително начин на исхрана, густина на водните животни, како и квалитет на водата кои треба да бидат усогласени со физиолошките и етолошките потреби на организмите;
3. „Обновливи извори“ на енергија се енергија на водотеците, ветровите, неакумулираната сончева енергија, биомаса и геотермалната енергија;
4. „Мрестилиште“ е место за размножување, излегување и одгледување на рибен подмладок и други водени организми во рана фаза на животниот циклус;
5. „Одгледувалиште“ е место каде се применува посредниот систем на одгледување, помеѓу фазата во мрестилиштето и возрасната фаза. Фазата во одгледувалиштето се завршува во првата третина од производниот циклус со исклучок на видовите кои минуваат низ процесот на смолтификација;
6. „Поликултура“ во рамките на аквакултурата е одгледување на два или повеќе видови на аквакултура од различни трофички нивоа, а во рамките на истата производна единица;
7. „Производен циклус“ во рамките на аквакултурата и производството на езерски алги е животниот циклус на рибите и другите водни организми, односно езерски алги од најраната до крајната фаза од животот;
8. „Густина на животинскиот фонд“ е тежината на живи животни на кубен метар вода во која било фаза на раст и развој, односно тежина по квадратен метар површина во случај на плоснати риби;
9. „Производна единица“ е рибник, аквакултурен систем дел од водотек или риболовно езеро.
10. „Производи или супстанции што не се дозволени во процесот на органското производство“ се производи или супстанции кои не се наоѓаат во Листата на крмни суровини *1 и Листата на додатоци во добиточната храна и други материи кои се користат во исхраната на животните *2.

II. ОДГЛЕДУВАЊЕ НА ВОДНИ ЖИВОТНИ

Член 4

(1) Одгледувањето на водните животни во органското производство се спроведува на места што не се изложени на загадување со производи или со супстанции што не се дозволени во органско производство.

(2) Производните единици за органско производство треба да имаат посебен систем на дистрибуција на вода и да се наоѓаат на соодветно оддалечено растојание од брегот така што да се заштитат од ефектите на климата и осеката, протокот на вода и неорганските единици за производство.

(3) Органските единици за одгледување на водени животни и одгледување на млади можат да бидат лоцирани на истата локација како и неорганските, доколку се исполнети условите од ставот (2) на овој член и ако во засебните производни единици се одвиваат различни фази на производство.

Член 5

(1) За одгледување на водни животни се користат обновливи извори на енергија и рециклирани материјали, а резидуална топлина се користи од обновливите извори на енергија.

(2) Рибниците за производство на риба или други водни организми треба да бидат опремени со природни, биолошки или механички филтри за собирање на отпад, а може да се користат и езерски алги и/или школки како и алги кои влијаат на подобрување на квалитетот на отпадните води.

Член 6

За да се добијат видови на водни животни кои имаат способност за добра адаптација на условите за производство, добра здравствена состојба и имаат способност за добро искористување на изворите на храна се одгледуваат автохтони видови риба и други водни организми, доколку изборот на видови не предизвикува значителна штета на дивите видови кои природно растат.

Член 7

(1) Во производна единица за одгледување на органски риби размножување се прави со органски подмладок, кој потекнува од органски животни и органски аквакултурни стопанства.

(2) За потребите на размножување или подобрување на генетскиот материјал во органската производна единица, може да се внесуват и диво фатени водни животни и водни животни од неорганско производство, доколку не се достапни водни животни од органска аквакултура.

(3) Во случајот од ставот (2) на овој член, животните што се внесуваат во органска производствена единица треба да се одгледуваат органски најмалку три месеци пред да бидат внесени за потребите на размножување.

(4) Собирањето на диво фатените водни животни од ставот (2) на овој член се користи:

а) кога при полнење на рибници, кафезни системи или затворен систем со вода од природните извори доаѓа до влегување на подмладок или ларви риби;

б) за одгледување на европска јагула, доколку не постои вештачки систем за размножување на јагулата;

в) за собирање на икра од диви видови, освен европска јагула за екстензивно одгледување во мочуришни подрачја (езерски рибници, подрачја под влијание на плима и осека и крајбрежните лагуни и затворени системи), доколку собирањето се врши заради порибување или кога рибите се хранат исклучиво со природна храна од околината.

Член 8

(1) Одгледувањето на животните од аквакултурата се врши:

а) во простор доволен за задоволување на потребите на видот на водните животни;

б) во вода со добар квалитет, со доволна содржина на кислород, според потребите на видот на водните животни;

в) на соодветна температура и количина на светлина прилагодена на потребите на видот на водните животни и географската локација;

г) во случај на слатководна риба дното треба да има природни карактеристики за одгледување на слатководни риби;

д) во случај на одгледување на крап дното треба да биде со природна органска структура, без примеси на неоргански ѓубрива;

(2) Одгледувањето риби и други водни организми треба да одговара на густината на населеност во производната единица, согласно Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник.

(3) Во системот за производство на риби и други водни организми, протокот и физичкохемиските параметри на водата треба да обезбедат здравје и благосостојба на животните.

(4) Системот за производство на риби и други водни организми треба да биде направен на таква локација и соодветно управуван така што ќе се минимизира бегството на животните од аквакултура.

(5) Во случај рибите или други водни организми да избегаат од производната единица се преземаат мерки за фаќање на избеганите животни заради нама-лу-вање на влијанието на локалниот екосистем.

Член 9

(1) Затворената рецикулација на вода во објектите за производство на водни животни може да се користи само во случај на мрестилишта и растилишта или производство на видови кои се користат како храна за животни од органско производство.

(2) За органските производни единици за одгледување чие дно е со природна органска структура, без примеси на неоргански ѓубрива треба да:

а) се врши контрола на протокот и квалитетот на водата најмалку два пати дневно, вклучително водата која влегува и излегува од системот и

б) најмалку 5% од периферната област (соседни копнени и водени површини) имаат природна вегетација.

(3) Природен извор на вода се користи за загревање или ладење во сите фази на производство, а вештачкото загревање или ладење на вода се користи само кај мрестилишта и растилишта.

Член 10

(1) Органското производство на мекотелни школки се врши во иста водна средина како и органско производство на риби, езерски алги и полжави, односно во поликултура.

(2) Органското производство на мекотелни школки се врши во водни средини кои се:

а) обележани со столбови и пловки, на кои се обезбедени мрежи и кафези за задржување на мекотелни школки и

б) уредени за да не го загрозуват опстанокот на другите водни животни.

Член 11

(1) При одгледување мекотелни школки, заради контролирање на штетните организми за време на производниот циклус, штетните организми можат да се третираат еднаш со раствор од вар, а во случај штетните организми да предизвикаат загадување на водната средина, овие организми се отстрануваат физички од производната единица.

(2) Органското производство на мекотелни школки се врши во согласност со табелата во точка 5 од Прилог 1 од овој правилник.

(3) Школки се одгледуваат на дното на водната средина доколку местата за одгледување и собирање не влијаат врз животната средина.

Член 12

(1) Остригите се одгледуваат во вреќи и скелиња.

(2) Остригите се поставуваат во лежишта во правец на плимата за производството да биде оптимално, а конструкциите на кои се одгледуваат остриги се подготвуваат со цел да се избегне формирање на препрека по должината на крајбрежјето.

Член 13

(1) Третманот на водните животни од аквакултурата се врши внимателно, со употреба на соодветна опрема, за да се избегне стрес и физичко оштетување.

(2) При вршење на третманот на матичното јато, може да се користи и анестезија поради избегнување стрес и физичко оштетување.

(3) За органско одгледување на водни животни во аквакултура, може да се користи вештачко осветлување:

а) за продолжување на дневната светлина која не треба да надмине максимум 16 часа на ден со цел да се почитуваат етолошките потреби, географските услови и здравјето на одгледуваните животни, освен ако вештачкото осветлување не се користи за репродуктивни цели;

б) заради избегнување на промени во интензитетот на осветлувањето, кои делуваат вознемирувачко и може да се користи пригушено светло или светло во позадина.

(4) Аерација на водата може да се врши кога постои здравствена потреба и во критичните периоди на репродукција или транспорт и тоа:

а) во случај на покачување на температурата, намалување на атмосферскиот притисок или загадување на воздухот;

б) при земање мостри или сортирање; и

в) во случај на обезбедување на опстанок на риби и други водни организми.

(5) Аерацијата на водата од ставот (4) на овој член се врши со механички аератор кој се полни од обновливи извори на енергија.

Член 14

(1) При транспортот треба да се задоволат физиолошките потреби на водните животни во смисла на соодветна температура и доволно кислород. Пред секој транспорт на органска риба и производи од риба, резервоарите треба темелно да се исчистат, дезинфицираат и исплакнат.

(2) Во текот на транспортот, густината на водните животни не треба да достигне ниво што може да е штетно на видот.

Член 15

(1) Обновувањето на органските производни единици може да се врши со водни животни од неорганско производство кај кои последните две третини од производниот циклус се применуваат методи на органско производство.

(2) Обновувањето од ставот (1) на овој член може да се изврши како резултат на голема смртност на животни од аквакултура, кои се настанати како резултат на:

- 1) природни катастрофи;
- 2) елементарни непогоди;
- 3) ненадејни промени во квалитетот и количината на вода за кои одгледувачот не е одговорен;
- 4) заради болести на животните од аквакултура и
- 5) заради дефекти или уништување на производствени капацитети за кои одгледувачот не е одговорен.

III. НАЧИН НА ИСХРАНА НА ЖИВОТНИТЕ

Член 16

(1) Карниворните водни животни во аквакултурата треба да се хранат со храна која потекнува од:

- а) риба и други водни организми од органско производство;
- б) рибино брашно и рибино масло од органско производство;
- в) рибино брашно, рибино масло и состојки добиени од риби наменети за човечка исхрана во одржливи рибници;
- г) хранливи материи од растително и животинско потекло од органско производство.

(2) Кога се хранат со месо од животинска аквакултура, во оброкот може да бидат вклучени максимум 60% органски растителни производи.

(3) Во дневните оброци на лососот и пастрмката, може да се користи и астаксантин со потекло од органско производство, а доколку не е достапен астаксантин од органско производство, може да се користи астаксантин од габата *Phaffia* и други природни извори, според физиолошките потреби на видот на водните животни.

Член 17

(1) Со природна храна од бари и езера може да се хранат:

а) крап (Cyprinidae) и други видови кои се одгледуваат во поликултура, вклучувајќи, штука, сом, видови од родот *Coregonus* и есетра;

б) ракчиња (Penaeidae) и слатководни жицици (*Macrobrachium* spp.) и

в) тропски риба во слатки води *Chanos chanos*, *Oreochromis* spp. и *Pangasius* spp.

(2) Доколку природната храна од ставот (1) на овој член не е достапна во доволна количина, може да се користи за исхрана и храна со органско потекло одгледувана на сопствена фарма или алги.

(3) Доколку за консумирање на сом (*Pangasius* spp.) покрај храната од ставот (1) на овој член, се користи храната од ставот (2) на овој член, во оброкот треба да бидат вклучени најмногу 10% рибино брашно или рибино масло, а за ракчиња (Penaeidae) и слатководни (*Macrobrachium* spp.) во оброк треба да се вклучат 25% рибино брашно и 10% рибино масло.

IV. НАЧИН НА СПРЕЧУВАЊЕ ОД ПОЈАВА НА БОЛЕСТИ И ВЕТЕРИНАРЕН ТРЕТМАН

Член 18

(1) Превенцијата од болести на водните животни во аквакултурата се заснова на одржување на животни во оптимални услови кои се обезбедуваат со соодветен избор на локација, уредување на производствена единица, редовно чистење и дезинфекција на објекти со употреба на високо квалитетна храна, одржување на соодветна густина при одржување и селекција на видови и соеви.

(2) Во органското производство на животни од аквакултурата со цел превенција на болести, се спроведуваат следниве мерки:

а) редовно отстранување на неизедена храна, фекалии и угинати животни за да се избегне привлекување на инсекти или глодари, а ризикот од болести да се минимизира во најмала мера;

б) примена на ултравиолетово зрачење и озон во мрестилишта и растилишта;

в) користење на риба чистач, слатка и езерска вода и раствор на натриум хлорид, за биолошка контрола на ектопаразити.

(3) По секој произведен циклус, а пред повторно користење на кафезите и другите конструкции кои се користат во одгледувањето на отворено езеро, кога се користат резервоари, рибници и кафези се врши нивно испразнување и дезинфицирање.

Член 19

(1) За лекување водни животни од аквакултура, се користат супстанции од растително, животинско или минерално потекло во хомеопатски раствор, растенија и нивни екстракти кои немаат анестетичко дејство и елементи во трагови, метали, природни имуностимуланси и пробиотици.

(2) Доколку употребата на супстанциите од ставот (1) на овој член не е ефикасен во лекување на болестите, може да се користат алопатски третмани, вклучително и антибиотици, кои се користат двапати годишно, односно еден третман годишно кога се работи за животни чиј производен циклус е пократок од една година.

(3) Лечење против паразити се врши во два третмани годишно, односно еден третман годишно кога производниот циклус е пократок од 18 месеци, со исклучок на третманот кој е дел од задолжителната здравствена заштита.

(4) По спроведувањето на алопатски ветеринарни третмани и третмани против паразити од ставовите (2) и (3) на овој член, како и третманите кои се опфатени со задолжителната здравствена заштита на животни, периодот на каренца трае двојно подолго во однос на периодот на каренца во неорганско производство во согласност со упатството на производителот на лекот, а во случај периодот на каренца да не е одреден со упатството на произведувачот, периодот на каренца се смета дека е 48 часа.

V. СРЕДСТВА ЗА ЧИСТЕЊЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЈА КОИ ДОПОЛНИТЕЛНО СЕ УПОТРЕБУВААТ

Член 20

Средствата за чистење и дезинфекција кои дополнително се употребуваат при одгледување на водни животни се дадени во Прилог 2 кој е составен дел на овој правилник.

VI. ВЛЕГУВАЊЕ ВО СИЛА

Член 21

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 32-469/4
7 јули 2020 година
Скопје

Министер за земјоделство,
шумарство и водостопанство,
Трајан Димковски, с.р.

Густина на населеност на водните животни во аквакултура

1. Органско производство на пастрмка во слатка вода

Органски може да се произведуват следниве видови пастрмки:

- 1) Поточна пастрмка (*Salmo trutta*);
- 2) Калифорниска пастрмка (*Oncorhynchus mykiss*);
- 3) Поточна златовчица (*Salvelinus fontinalis*);
- 4) Лосос (*Salmo salar*);
- 5) Езерска златовчица (*Salvelinus alpinus*);
- 6) Липлен (*Thymallus thymallus*);
- 7) Американска езерска златовчица (*Salvelinus namaycush*);
- 8) Младина (*Hucho hucho*).

Систем на производство	Системите за огледување се снабдуваат (напојуваат) со вода од отворени системи (отворени води). Протокот на водата треба да биде таков што да обезбеди најмалку 60% заситеност на водата со кислород, да обезбедува поволни услови за рибите и да ги елиминира отпадните материи.
Максимална густина на одржување	Видови од фамилијата Salmonidae кои не се наведени подолу: 15 кг/м ³ Лосос: 20 кг/м ³ Поточна пастрмка и калифорниска пастрмка: 25 кг/м ³ Езерска златовчица: 25 кг/м ³

2. Органско производство на есетра во слатки води

Органски може да се произведува есетра (Acipenseridae):

Систем на производство	Протокот на вода во секоја единица за одгледување риби треба да биде доволен за да се обезбеди благосостојба на животните. Количината на вода која истекува од системот треба да биде со еднаков квалитет со количината на вода што влегува во системот.
Максимална густина на одржување	30 кг/м ³

3. Органско производство на риби во копнени води

Органски може да се произведуваат риби од фамилијата (Cyprinidae) и други видови кои се одгледуваат во поликултура вклучувајќи гргеч, штука, сом, видови од родот *Coregonus* и есетра.

Систем на производство	Во рибници кои периодично целосно се испедуваат и во езера. Езерата треба да се насочени исклучиво за органско производство, вклучувајќи и органско земјоделско производство на крајбрежни области. Подрачјето во која се ловат рибите треба да има доволно заливи со чиста вода за да обезбеди удобност (поволни услови) за рибите. Уловената риба треба да биде сместена во чиста вода. Губрењето со органски минерални материи во рибниците и езерата треба да се спроведува во согласност со прописите кои ги уредуваат поблиските правила и услови за растително и сточарско органско производство. Максималната дозволена употреба на азот е 20 кг/ха. Не треба да се користат третмани кои вклучуваат употреба на синтетички препарати за контрола на растенијата што растат во водата во која се произведува риба. Околу производната единица на која се спроведува органското производство, треба да се одржува природна вегетација, како заштитна зона кон земјиштето на кое не се спроведува производството според методите на органската аквакултура. Производството во поликултура треба да се спроведува под услов да се целосно почитуваат критериумите за останатите видови риби кои се одгледуваат во поликултурата.
Приноси	Вкупно дозволсно производство на риба е ограничено до 1500 кг/ха годишно.

4. Органско производство на ракчиња и слатководни кожици

Органски може да се произведуваат ракчиња (*Penaeidae*) и слатководни кожици (*Macrobrachium* spp.):

Формирање на производни единици	Локацијата за одгледување треба да биде во стерилни глинести подрачја, за да се минимизира влијанието на животната средина врз производната единица за одгледување. Базените треба да бидат изработени од природна претходно постоечка глина. Не треба да се уништуваат мангри.
Преоден период	Шест месеци во базен, одговара на нормален животен век за одгледани ракчиња.
Потекло на матично јато	Најмалку половина од матичното јато треба да биде припитомено по три години одгледување. Остатокот треба да бидат здрави и диви организми (без патогени организми) кои потекнуваат од одржливи системи на аквакултура. Пред воведување во одгледување, треба да се изврши задолжителна проверка на првата и втората генерација на матичното јато.
Ампутација на тентакула (Аблација на предни очи)	Не е дозволено
Максимална густина на одржување и ограничување на производството	Ларви: максимум 22 пост-ларви на м² Максимална количина на биомаса: 240 г/м²

5. Органско производство на мекотели школки

Систем на производство	Пловен ситем и јаже, сплавови, одгледување на дно, мрежасти вреќи, кафези, столбови и други системи за држење. За култивирање на школки на сплавови, бројот на <u>висечките</u> јажиња не треба да надмине едно јаже на квадратен метар површина. Максималната дозволена должина на висечкото јаже е 20м. Проредувањето на висечките јажиња не треба да се врши во тек на производниот процес. Деленето на јажето може да се врши, но на начин да не ја зголемува густината на држење.
------------------------	--

6. Органско производство на тропски слатководни риби

Органски може да се произведат следниве тропски слатководни риби:

- 1) Chanos chanos;
- 2) Тилапија (Oreochromis spp.);
- 3) Сијамски сом (Pangasius spp.)

Систем на производство	Рибници и кафези
Максимална густина на одржување	Pangasius: 10 kg/m ³ Oreochromis: 20 kg/m ³

СРЕДСТВА ЗА ЧИСТЕЊЕ И ДЕЗИНФЕКЦИЈА

1. Средства за чистење и дезинфекција на опрема и објекти за производство на риби и други водни организми во присуство на аквакултурни животни

1.1. Супстанциите за чистење и дезинфекција на опрема и објекти за производство на риби и други водни организми во отсуство на аквакултурни животни:

- 1) Озон
 - 2) Натриум хлорид
 - 3) Натриум хипохлорид
 - 4) Калциум хипохлорид
 - 5) Вар (СаО, калциумоксид)
 - 6) Каустична сода
 - 7) Алкохол
 - 8) Водород пероксид
 - 9) Органски киселини (оцетна киселина, млечна киселина, лимонска киселина)
 - 10) Хуминска киселина
 - 11) Пероцетна киселина
 - 12) Јодофори
 - 13) Калиумперманганат
 - 14) Пероцетна киселина и пероктанска киселина
 - 15) Чај добисен од природни семиња на камелија (ограничена употреба на производство на ракчиња);
- 1.2. Супстанциите за чистење и дезинфекција на опрема и објекти за производство на риби и други водни организми кои се користат во присуство на риби и други водни организми се:

- 1) варовник (калциум карбонат) за контрола на pH
- 2) доломит за корекција на pH (ограничена употреба на производство на ракчиња).

^{*1} Листата на крмни суровини е усогласена со Регулацијата (ЕЗ) бр. 834/2007 на Советот од 28 јуни 2007 година за органско производство и обележување на органските производи и за укинување на Регулацијата (ЕЗ) бр. 2092/91 (CELEX бр.32007R0834) и Регулацијата (ЕЗ) бр. 889/2008 на комисијата од 5 септември 2008 година за утврдување на детални правила за спроведување на Регулацијата (ЕЗ) бр. 834/2007 на Советот за органско производство и означување на органските производи во однос на органското производство, означувањето и контролата (CELEX бр.32008R0889).

^{*2} Листата на додатоци во добиточната храна и други материи кои се користат во исхраната на животните е усогласена со Регулацијата (ЕЗ) бр. 834/2007 на Советот од 28 јуни 2007 година за органско производство и обележување на органските производи и за укинување на Регулацијата (ЕЗ) бр. 2092/91 (CELEX бр.32007R0834) и Регулацијата (ЕЗ) бр. 889/2008 на комисијата од 5 септември 2008 година за утврдување на детални правила за спроведување на Регулацијата (ЕЗ) бр. 834/2007 на Советот за органско производство и означување на органските производи во однос на органското производство, означувањето и контролата (CELEX бр.32008R0889).